

Mis on Läänemere pringli ASCOBANS taastusplaan (Jastarnia plaan)?

Taustaks

Olles liigina küll piisavalt arvukas, vähemalt paljude teiste vaalalistega võrreldes, on (hariliku) pringli arvukus oluliselt langenud tema levila mitmes piirkonnas, sealhulgas ja ilmselt kõige märkimisväärselt, Läänemeres.

Ajalooliselt võivad Läänemere populatsiooni kahanemise põhjused seostuda pringlite töendusliku püügiga, kuid ka karmidest jääoludest tingitud perioodilise katastroofilise suremuse ning mitmetest teistest põhjustest tingitud elupaikade hävimisega. Kuigi põhjusi võib olla mitmeid, on väga tõenäoline, et hukkumine kalapüünistes (kaaspüük) on etendanud peamist osa pringlite asurkonna vähenemises murdosani tema ajaloolisest arvukusest piirkonnas ja aitab praegu takistada nende arvukuse taastumist.

Juba pikemat aega on nii ASCOBANS, kui ka teised rahvusvahelised organisatsioonid (IWC, IUCN, HELCOM) tundnud vajadust luua Läänemere pringli taastusplaan.

Jastarnia plaan on ASCOBANS-i juhtimisel korraldatud **rahvusvahelise koostöö tulemus**. 1997. aastal Saksamaal Bonnisis toimunud ASCOBANS-i osapoolte teisel kohtumisel võeti vastu resolutsioon väikevaalaliste juhusliku väljapüügi kohta, mis kutsus üles osapooli ja levila riike välja arendama Läänemere pringli taastusplaani. Jastarnia plaan on sellele järgnenud mitmete teaduslike algatuste ja kohtumiste sarja kulminatsiooniks. Ettevalmistava töö raames olid eriti märkimisväärselt ASCOBANS Balti diskussioonigrupi (ABDG) ja 9.-11. jaanuarini 2002. aastal Jastarnias, Poolas toimunud taastusplaani seminari üllitised. Kui ABDG oli eranditult teadlastest koosnev väiksem tööühm, siis Jastarnia seminaril osales 40 isikut Läänemere levila kuuest riigist, kes esindasid nii kalureid, keskkonnategelasi, valitsuste ministeeriume, rahvusvahelisi konventsioone ning avalikke ja era-algatuslikke institutsioone. See ühtis ASCOBANS-i poliitikaga **maksimaalselt kaasata piirkondlikke eksperte ja asjaosalisi**.

Plaani sihid ja eesmärgid

ASCOBANS-I on vahe-eesmärk taastada pringlite populatsiooni arvukus Läänemeres vähemalt 80%-ni keskkonna taluvuslävast. Analüüs on näidanud, et pringli asurkonna taastumine sellises ulatuses on võimalik ainult siis, kui kaaspüügi juhud Läänemere selles piirkonnas vähenevad kahele või vähemale pringli isendile aastas (võrreldes praeguse oletatava minimaalse kaaspüügiga 7 pringlit aastas).

Seetõttu on selle taastusplaani eesmärgid alljärgnevad:

1. Rakendada viivitamatult vältiva majandamise abinõud, mis viiksid 1995. aastal uuritud Läänemere osades pringlite kaaspüügi määra kahe või vähema isendini aastas.
2. Nii kiiresti kui võimalik suurendada teadmisi võtmevaldkondades.
3. Arendada välja veelgi täpsemad taastumiseesmärgid, kui populatsiooni seisundit, kaaspüüki ja teisi ohutegureid käsitlev uuendatud informatsioon muutub kättesaadavaks.

Nii ASCOBANS-i Balti diskussioonigrupp kui ka Jastarnia seminar rõhutasid, et **kaaspüügi vähendamine on kõrgeimaks prioriteediks** Läänemere pringli taastumisel ja meetmed, mis aitaksid saavutada kaaspüügi juhtude vähendamist, tuleb koheselt kasutusele võtta. Mujalt saadud kogemused on näidanud, et kaaspüügi vähendamise strateegiad ei tohi olukorra leevendamisel toetuda vaid ühele lähenemisele, vaid peavad kaasama mitmeid lähenemisi, sest üksiku konkreetse abinõu rakendamise tulemuslikkus pole kindlalt prognoositav.

Plaani eesmärkide saavutamine

Kõikide allpool toodud kaaspüügi vähendamise nõuannete puhul on võtmeküsimuseks **kalurite** ja nende esindajate **otsene kaasamine** programmi elluviimisse.

Selleks, et saavutada kaaspüügi juhtude vähenemist ülalpool ära märgitud tasemeni, soovitab Jastarnia plaan järgmisi **abinõusid**:

1. Kalapüügivõimsuse vähendamine teatud kalapüügipiirkondades

Kõige tulemuslikum viis kaaspüügi vähendamiseks on piirata või likvideerida kalapüügivõimsusi, mis teadaolevalt põhjustavad kõrget pringlite kaaspüügi määra. Seetõttu soovib Jastarnia plaan, et Balti levila riigid võtaksid kasutusele meetmed vähendamaks Läänemeres triivvõrkude ja seisevõrkude kasutamist kalapüügivahenditena. Kalapüügivõimsuse all peetakse silmas nii vette lastud võrkude hulka kui ka ajavahemikku, mille jooksul võrgud on vees (püügikestvus).

Kuna hüljatud (nn. kummituslikud) kalapüügivahendid moodustavad osa Läänemere toimivast kalapüügivõimsusest, vähendaks "kummituste" merest eemaldamine kalapüügivõimsust (ja ühtlasi ka oletatavat pringlite kaaspüüki) ilma kalapüügi mahtusid mõjutamata ning seetõttu tuleks seda meetodit tõsiselt kaaluda.

2. Kõrget pringlite kaaspüüki tingivate kalapüügimeetodite (mis kasutavad vahendeid nagu triivvõrgud ja seisevõrgud) asendamine alternatiivsete vähemohtlike püügivahenditega.

Pringlitele ohutumate kalapüügivahendite kasutuselevõtt on üks võimalus kalapüügi taseme säilimiseks vähendades samas pringlite kaaspüüki. Seetõttu soovib plaan eksperimendi korras koheselt kasutusele võtta lõks-, kurn- ja õngpüünised, et pikemas perspektiivis asendada nakkevõrgud tursapüügivahenditena täielikult, seda eriti piirkondades, kus pringlite olemasolu on teada või kus nende esinemine on sage. Eriti oluline on asenduspüüniste tutvustamine ja kasutuselevõtt Läänemere tursapüügi piirkondades. Levila riigid peavad meetodite arendamist omavahel koordineerima ning meetodite rakendamist tuleks alustada kohe, kui meetodi tulusus on tõestatud.

Triivvõrkude asendamine madalama riskiastmega püünistega mõjub pringlite arvukusele kindlasti üsna hästi ja seetõttu soovitatakse tõsiselt kaaluda triivvõrkude asendamist, eriti piirkondades, kus pringli kaaspüük on teada või tõenäoline. Jastarnia plaan rõhutab, et igasugune püügimeetodite asendamine või muutmine tuleks kooskõlastada kompetentsete kalandusorganitega. Igasugune pringlitele soodsalt mõjuv kalapüügivahendite muudatus tuleb läbi kaaluda püütavale kalale või muule biootale osaks langeva võimaliku ebasoovitava mõju suhtes.

3. Kalapüügivõimsuse standartiseeritud andmete koondamine

Kuna *igasugune* kalapüügivõimsuse (triiv- ja seisevõrgud) vähendamine pringlite esinemise piirkondades toob vähenenud kaaspüügi kaudu mingit kasu, oleks võimsuse vähendamist (ja muid kaaspüügi vähendamise abinõusid) soovitatav seirata kõrge riski piirkondades. Selliste piirkondade määratlemise jaoks on vaja teada kus, millal ja kui palju kalastatakse. Seetõttu on üks Jastarnia plaani soovitusi, et ASCOBANS telliks või veenaks teisi tellima lepingulise uuringu Läänemere kalapüügivõimsuse andmete koondamiseks.

On oluline rõhutada, et uuring ise või võimalikud järgnevad uuringud ei saa olla põhjuseks, et edasi liikata teiste taastusplaanis ette nähtud meetodite rakendamist. Esmatähtsa vahendina tuleks ASCOBANS-i poolt koheselt ette valmistada ja kättesaadavaks teha lühike kokkuvõtte sellest, kus ja millal on pringlite kaaspüügi juhtumid Läänemeres arvele võetud.

4. Ultrahelisaatjate programmi rakendamine lühiajalise abinõuna.

Tunnistades, et kalapüügivõimsuste vähendamisel ja vähemohtlike kalapüügivahendite täielikul rakendamisel võib esineda mitmeaastane viivitus, tuleb kõrge riskiga piirkondades lühiajalise (2-3 aastat) abinõuna soovitada ultrahelisaatjate (ingl *pinger*) kasutamise kohustuslikuks muutmist.

Kohene ja jätkuv tegutsemine

On väga oluline, et nimetatud taastusplaan ja kõik selles ära toodud tegevused rakendatakse koheselt. Lisaks soovib plaan, et vähemalt iga viie aasta tagant toimuks taastusplaani ametlik hindamine ja korrigeerimine. Esimene korrigeerimine peaks toimuma kolm aastat peale esmast ultrahelisaatjate kasutuselevõttu. Samuti on soovitatav, et Läänemere levila riike (nii ASCOBANS-i liikmes- kui ka mitteliikmesriike) palutakse kord aastas edastada ASCOBANS-le uuendatud andmed programmi rakendamise kohta.

ASCOBANS-i koostöö teiste piirkondlike ja rahvusvaheliste organisatsioonidega

Kuigi ASCOBANS on ainuke rahvusvaheline ühendus, millel on spetsiaalne mandaat Läänemere pringli populatsiooni kaitsetaseme parandamiseks, omavad paljud teised piirkondlikud ja rahvusvahelised organisatsioonid samuti olulist rolli, eriti merekeskkonna kvaliteedi parendamisel ja Läänemere kalanduse reguleerimisel. Seetõttu rõhutab Jastarnia plaan tiheda koostöö ning konsulteerimise vajadust ASCOBANS-i ja nende teiste ühenduste vahel, tuues esile IBSFC-i, mis on piirkonna kompetentne rahvusvahelise kalanduse reguleerimise organisatsioon, ja HELCOM-i.

Täiendava teabe saamiseks võtke palun ühendust:

ASCOBANS sekretariaat
Martin-Luther-King-Str. 8
53175 Bonn, Saksamaa

Tel. +49 228 815 2416 Fax + 49 228 815 2440
ascobans@ascobans.org või www.ascobans.org